

e-ISSN 2710-3986

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

PROBLEMS OF EDUCATION

2(103)/2025

ELECTRONIC SCIENTIFIC JOURNAL

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-103.2025>

eISSN 2710-3986

<https://imzo-journal.org.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Категорія «Б»

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 2 (103)

Київ – 2025

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-103.2025>

eISSN 2710–3986

УДК 37

П 78

Рекомендовано Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 7 від 29 жовтня 2025 р.)

Засновник: Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

Адреса редакції: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського 36, каб. 319 б, тел.: (044) 248–25–14, e-mail: p_education@ukr.net

Головний редактор: Пушкарьова Т. О. – д-р пед. наук, професор, член–кореспондент НАПН України

Редакційна колегія:

Бульвінська О.І. – канд. пед. наук, старший науковий співробітник; Малечко Т. А. – канд. пед. наук, доцент (*відповідальний редактор*); Заєць С. В. – канд. екон. наук, доцент; Голіяд І. С. – канд. пед. наук, старший дослідник; Калмиков Г. В. – канд. пед. наук, доцент; Ребрина А. А. – канд. пед. наук, доцент; Крюкова Є. С. – канд. пед. наук, доцент; Коломось Г. А. – канд. пед. наук, старший дослідник; Мисан І. В. – канд. пед. наук, доцент; Пермінова Л. А. – канд. пед. наук, доцент; Солтик О. О. – д-р. пед. наук, професор; Путров С. Ю. – д-р. філос. наук, професор; Султанова Л. Ю. – д-р. пед. наук; Трима К. А. – канд. політ. наук; Уваркіна О. В. – д-р філос. наук, професор, заслужений працівник освіти України; Sajtos–Zapotocsnaja Natália – доктор філософії (PhD)

П 78 Проблеми освіти: збірник наукових праць. Електронне видання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2025. Вип. 2 (103). 629 с.

У збірнику наукових праць відображено результати досліджень з теоретичних, методологічних і методичних проблем вищої освіти в контексті євроінтеграції, актуальних питань дошкільної, початкової і середньої освіти на шляху реформування, порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку професійної освіти, інноваційних форм та методів навчання в системі освіти, розвитку та формування особистості в освітньому процесі.

Для науковців, вчителів, викладачів, слухачів інститутів післядипломної освіти, докторантів, аспірантів, студентів.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. За точність викладеного матеріалу відповідальність покладено на авторів. Рукописи рецензуються редакційною колегією та перевіряються у системі унікальності текстів. У разі передруку матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

©Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти», 2025

eISSN 2710–3986

© Автори статей

ЗМІСТ

ВИЩА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1. *Євген БАЖЕНКОВ, Мирослав ДУТЧАК*
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ У ФОРМУВАННІ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....8

2. *Оксана ГЛУШКО*
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА ЯК ФАКТОР ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
ДОСВІД ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ20

3. *Тетяна ЗЕНЧЕНКО*
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ТА МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ДИСКУРС.....42

4. *Любомира ІЛІЙЧУК*
ФУНКЦІЇ МОНІТОРИНГУ У ВНУТРІШНІЙ СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....61

5. *Інна НІКОЛАЄСКУ*
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ
ПРИЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....77

6. *Лідія СЛІПЧИШИН*
ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ КЛАСТЕР ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ
МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ТЕХНОЛОГІЙ.....91

ДОШКІЛЬНА, ПОЧАТКОВА І СЕРЕДНЯ ОСВІТА НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ

7. Вікторія БОНДАР

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....107

8. Галина БУТЕНКО

АКТИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ.....122

9. Василь ВАСЕНКО

ОСВІТНІЙ КЛАСТЕР ЯК ІНТЕГРАЦІЯ НАКОПИЧЕНОГО ДОСВІДУ СПІВПРАЦІ ТА СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙ У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ.....133

10. Юлія ГЕРАСИМЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ153

11. Василь ЗАПЛАТИНСЬКИЙ

УНІФІКАЦІЯ ТЕРМІНІВ ЩОДО НАДАННЯ ДОПОМОГИ: ОСВІТНІЙ ТА ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ.....169

12. Світлана КУШНІР

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ УЯВЛЕНЬ БАТЬКІВ ПРО ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....192

13. Наталія ЛАЗАРЕНКО, Оксана ВОЛОШИНА, Інна ЗАБУЖАНСЬКА

ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ.....208

14. Тетяна ЛЕСІНА, Олександр ЛУЖАНСЬКИЙ

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-МЕДІАЦІЙНИХ НАВИЧОК УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ222

15. Оксана МОНДИЧ, Інна ЛИСЕНКО

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ООП В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО ПАТРОНАЖУ.....238

16. Анатолій РЕБРИНА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПОЖЕЖОГАСІННЯ ЯК ОСНОВА
ВІТЧИЗНЯНОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ППФК ДІТЕЙ І МОЛОДІ
ЗАСОБАМИ ПОЖЕЖНО-ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ.....252

17. Василь СИНІГОВЕЦЬ, Лариса СИНІГОВЕЦЬ, Анастасія МИРОНЕНКО

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БАЗОВИХ СТАТИЧНИХ І
ДИНАМІЧНИХ ВПРАВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАНАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ
ПЛАТЕСОМ ДІВЧАТ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....269

18. Юлія СОЛОВЕЙ

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ
СТАБІЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ291

19. СВІТЛАНА ТИТАРЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДІВ У РОБОТІ З
ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ.....307

20. Василь ТУТАШИНСЬКИЙ

ПРОБЛЕМИ ПРОЄКТУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТИ НА ПРЕДМЕТНОМУ ЦИКЛІ НАВЧАННЯ.....320

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА І ПРАКТИКА

21. Ірина БРЮХОВЕЦЬКА, Ганна ЗАХАРОВА, Юлія СИЛЕНКО

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ОСВІТИ.....332

22. Наталія ІВАНИШИН

АНАЛІЗ КОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ
У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ.....351

23. Ольга КАЙТАНОВСЬКА

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ – ЗАОХОЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ.....362

24. Людмила КОРЕНІВСЬКА

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРІВ - ФАХОВИХ
МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ.....376

25. *Інна ЧЕРВІНСЬКА, Назарій ПІНЧУК*
СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА
ОСВІТИ.....393

26. *Олена ШМИРКО, Тетяна БОДНАРЧУК*
ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З НІМЕЦЬКОЇ
МОВИ У КОНТЕКСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....411

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

27. *Larysa HOLENOK*
BEYOND THE SCREEN: STRATEGIES FOR ENHANCING STUDENT
ENGAGEMENT AND MOTIVATION IN DIGITAL LEARNING
ENVIRONMENTS.....425

28. *Дарія ВОЗНОСИМЕНКО, Любов ТІТОВА*
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ
ГЕЙМІФІКАЦІЇ.....436

29. *Максим ГОНЧАРЕНКО, Тетяна СОБЧЕНКО*
КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕМАТИЧНИХ
ПРОЄКТІВ У БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ.....451

30. *Ігор КОВАЛЬ, Юрій СУДНІЦИН*
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СУСПІЛЬСТВА.....463

31. *Інна КОВТАНЮК, Олександр ПІДГОРНИЙ, Максим КОВТАНЮК*
РОЛЬ ОНЛАЙНОВОГО СЕРВІСУ CANVA У СВІТІ ГЕНЕРАТИВНОГО
ІШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....474

32. *Михайло КОПЕЛЬЧАК, Володимир ШЕВЧЕНКО, Руслан ГОЛІЯД*
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ
ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО КЛАСТЕРА..... 488

33. *Ольга КОТОВА, Лінда СТРАУТМАН, Стелла МУНТЯН*
ІНСТРУМЕНТИ ІШ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ПРОЄКТІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....505

34. *Олена СТОЛЯРЕНКО, ОКСАНА СТОЛЯРЕНКО, Ольга ПІНАЄВА*
ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ.....523

РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

35. *Катерина ЖУРБА, Світлана ФЕДОРЕНКО, Ірина ШКІЛЬНА*
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
У ТРЕНІНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ538

36. *Олена ІОНОВА, Світлана ЛУПАРЕНКО*
ІНДИВІДУАЛЬНО-СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ
ФОРМАЛЬНОГО ТА НЕФОРМАЛЬНОГО НАВЧАННЯ: ДОСВІД
ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ.....553

37. *Галина КОЛОМОЄЦЬ, Тетяна МАЛЕЧКО*
ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СОЛІДАРНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....573

38. *Юрій ОСИП*
БІОХІМІЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ
СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІВ.....583

39. *Андрій РЕБРИНА*
ТОВАРИСТВО «СОКІЛ» ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....594

40. *Оксана СОРОЧИНСЬКА, Світлана КАБАН*
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ
СЕРЕДОВИЩІ: ТРАЄКТОРІЇ, ПІДТРИМКИ, РИЗИКИ.....606

41. *Наталія ХАРЧЕНКО*
ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВСЬКОЇ І
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....618

УДК 378.147<https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-103.2025.34>**Олена СТОЛЯРЕНКО,**

доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки і освітнього менеджменту,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна,
ORCID ID 0000-0002-1899-8089

Оксана СТОЛЯРЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна,
ORCID ID 0000-0001-7080-0626.

Ольга ПІНАЄВА,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і освітнього менеджменту
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна.
ORCID ID 0000-0002-8829-1388

ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Наведена наукова стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню та аналізу ефективності інтеграції інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання як ключового засобу підвищення освітніх результатів у професійній підготовці фахівців. Актуальність проблеми зумовлена розривом між традиційною академічною підготовкою та зростаючими вимогами ринку праці, що вимагає від випускників не лише знань, а й розвинених Soft Skills (критичного мислення, комунікації, навичок розв'язання комплексних завдань).

У статті проаналізовано сутність інтерактивних методів, таких як кейс-метод, мозковий штурм та кооперативне навчання, що активно вивчаються як засоби розвитку комунікативних навичок та креативності. Паралельно розглянуто практико-орієнтовані методи (проектна діяльність, використання симуляторів, виробнича практика), які забезпечують міцний зв'язок між теорією та реальним світом, що має значний вплив на результати навчання. Особлива увага приділена сучасним тенденціям, зокрема цифровізації, використанню VR/AR для моделювання ризикованих ситуацій та гейміфікації.

Дослідження доводить, що найвищі освітні результати досягаються завдяки синергії цих методів. Інтеграція створює повний навчальний цикл: від аналізу проблеми на інтерактивному етапі (кейс-метод) до втілення рішень на практико-орієнтованому етапі (симуляції). Цей підхід забезпечує одночасний розвиток Hard Skills і Soft Skills, формуючи "компетентність у дії" - здатність швидко адаптуватися до викликів. У цій моделі викладач трансформується у фасилітатора, який організовує навчальне середовище та забезпечує зворотний зв'язок. Впровадження інтегрованого підходу є вирішальним для якісної підготовки фахівця, готового до вимог сучасного ринку праці

Ключові слова: інтерактивні методи, практико-орієнтоване навчання, професійна підготовка, освітні результати, синергія, компетентності, фасилітація.

Постановка проблеми дослідження. Сучасний ринок праці вимагає від випускників закладів вищої освіти не лише глибоких теоретичних знань, але й розвинених практичних навичок, здатності до критичного мислення, ефективної комунікації та вирішення комплексних завдань. Традиційні методи навчання, що базуються на репродуктивному засвоєнні інформації, часто не відповідають цим вимогам. Вони не завжди забезпечують формування необхідних компетентностей, що призводить до розриву між академічною підготовкою та потребами професійної діяльності. У зв'язку з цим виникає потреба в перегляді освітніх підходів та інтеграції методів, що сприяють активному залученню здобувачів вищої освіти до навчального процесу та формуванню практичних навичок [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення якості професійної підготовки фахівців залишається в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Сучасні дослідження підтверджують, що традиційні методи навчання, які базуються на пасивній передачі знань, є недостатньо ефективними для формування ключових компетентностей, необхідних для успішної кар'єри в 21 столітті. З цієї причини, значний акцент робиться на інтерактивних та практико-орієнтованих підходах.

Інтерактивні методи активно вивчаються як засіб розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та креативності. Класичні роботи Дж. Дьюї та К. Роджерса заклали основу для розуміння важливості

навчання через досвід. Вони стверджували, що знання найкраще засвоюються, коли здобувач освіти активно залучений у процес, а не просто отримує інформацію. Дослідження, проведені Р. Джонсоном та Д. Джонсоном, підтвердили ефективність кооперативного навчання, де здобувачі освіти працюють разом у малих групах для досягнення спільної мети [12].

Паралельно, практико-орієнтовані методи забезпечують міцний зв'язок між теорією та реальним світом. У своїх дослідженнях Дж. Хетті показав, що методи, які передбачають безпосередній досвід та практичну діяльність, мають значний вплив на результати навчання [13]. До таких методів належать стажування, виробнича практика, проєктна діяльність, навчальні симуляції та використання тренажерів. Ці підходи дозволяють здобувачам освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, що сприяє глибшому розумінню матеріалу та формуванню практичних навичок.

В Україні ці питання активно досліджуються такими науковцями, як В. Семиченко [8], С. Сисоєва [10], Н. Ничкало [6] та ін. Сучасні наукові розвідки розширюють ці класичні підходи, інтегруючи їх з новими технологіями. Дослідження І. Гевка підкреслюють, що цифровізація освіти дозволяє реалізувати інтерактивні методи навчання на новому рівні. Онлайн-платформи, спеціалізоване програмне забезпечення та мультимедійні засоби роблять навчання більш динамічним та доступним [3]. У дослідженнях С. Литвинової, О. Пінчук, О. Бурова значна увага приділяється технологіям ситуативного моделювання та імерсивним практикам. Дослідження показують, що використання віртуальної та доповненої реальності дозволяє здобувачам освіти відпрацьовувати складні навички в безпечних умовах [2]. Це особливо актуально для професій, де ціна помилки є високою, наприклад, у медицині чи інженерії.

Крім того, гейміфікація та проєктне навчання стають ключовими інструментами підвищення мотивації та залучення здобувачів освіти до практичної діяльності. Елементи гри інтегруються в навчальні проєкти, що робить процес навчання захопливим та ефективним. Дослідження проєктного

навчання та гейміфікації навчального процесу в Україні займається значна кількість науковців. Дослідники зосереджуються на впровадженні ігрових механік, ігрового дизайну та комп'ютерних ігор для підвищення мотивації та ефективності навчання. Зокрема К. Осадча та І. Крашеніннік досліджували особливості екосистеми цифрового навчання на основі концепції STEAM-гейміфікації та її адаптації до умов українських закладів освіти [7]. Такі вчені як Л. Мартинець, Н. Степанченко, О. Устименко-Косоріч, С. Ящук, І. Єлісеєва, О. Грошовенко, О. Торічний, О. Жаровська, М. Кадемія, С. Бучацька, Л. Мацюк, Ол. Столяренко, Ок. Столяренко підтверджують спрямованість української наукової думки на вивчення та впровадження проєктних методів навчання, особливо у контексті формування практичних бізнес-навичок у старшій школі [14].

Таким чином, сучасні наукові дослідження підтверджують, що найвищі освітні результати досягаються не лише за рахунок застосування окремих методів, а завдяки їхній системній інтеграції, поєднанню теорії з практикою, і використанню новітніх технологій для моделювання реальних професійних ситуацій.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка методичних рекомендацій щодо інтеграції інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання для підвищення освітніх результатів у професійній підготовці фахівців.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання: проаналізувати сутність та особливості інтерактивних і практико-орієнтованих методів навчання; визначити принципи та механізми їх ефективної інтеграції в освітній процес; обґрунтувати вплив інтегрованого підходу на формування професійних компетентностей здобувачів освіти та розробити практичні рекомендації для викладачів щодо застосування інтегрованих методів.

У процесі дослідження було використано комплекс методів, що забезпечили всебічний аналіз проблеми. Насамперед, застосовувалися теоретичні методи, зокрема аналіз, синтез, узагальнення та систематизація

наукової літератури з педагогіки, психології та методики викладання. Це дозволило визначити теоретичні основи дослідження, проаналізувати існуючі підходи до інтерактивного та практико-орієнтованого навчання. Дослідження також включало емпіричні методи, які дали можливість вивчити стан проблеми на практиці. Було проведено педагогічне спостереження за навчальним процесом, анкетування та інтерв'ювання викладачів і студентів. Також був здійснений аналіз освітніх програм та результатів навчання, що дозволило зібрати дані про ефективність застосовуваних методів. Для кількісного аналізу отриманих даних застосовувалися математичні та статистичні методи.

Методологічною основою дослідження став системний підхід. Він дозволив розглянути освітній процес як цілісну систему, де інтеграція різних методів навчання створює синергетичний ефект. Завдяки цьому підходу було доведено, що поєднання інтерактивних та практико-орієнтованих методів не просто підвищує якість навчання, а й сприяє досягненню кінцевої мети - якісній підготовці фахівця, який здатен успішно реалізуватися у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція інтерактивних та практико-орієнтованих методів є фундаментальною умовою для створення ефективного освітнього середовища, яке сприяє не лише засвоєнню знань, а й активній пізнавальній діяльності здобувача освіти. Якщо традиційні методи зосереджені на пасивній передачі інформації від викладача до здобувача, то інтегрований підхід перетворює студента на активного учасника навчального процесу, який сам конструює власні знання через діяльність та рефлексію.

Інтерактивні методи є першою ланкою в ланцюгу інтегрованого навчання. Їхнє основне завдання – стимулювати критичне мислення, розвивати комунікативні навички та вміння працювати в команді. Ці методи дозволяють студентам аналізувати проблеми, обговорювати можливі рішення та аргументувати власну позицію в безпечному, академічному середовищі. Інтерактивні методи навчання являють собою сукупність педагогічних прийомів, що забезпечують активну взаємодію всіх учасників освітнього

процесу, а не лише пасивне сприйняття інформації. Вони засновані на принципі діалогу, співпраці та самостійного пошуку рішень, що кардинально відрізняє їх від традиційних лекційно-репродуктивних підходів. Завдяки інтерактивним методам, студент стає не об'єктом, а повноцінним суб'єктом навчання. Серед найбільш ефективних інтерактивних методів, що використовуються в професійній підготовці, можна виділити: кейс-метод, мозковий штурм, ділові та рольові ігри, кооперативне навчання, метод дебатів та дискусій. Кожен із цих методів має свої особливості, переваги та недоліки, але всі вони спрямовані на розвиток ключових професійних навичок.

Кейс-метод полягає в аналізі реальних або змодельованих ситуацій, де здобувачам освіти потрібно застосувати теоретичні знання для вирішення конкретної проблеми. Переваги кейс-методу полягають у розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей та навичок прийняття рішень. Він сприяє формуванню професійного мислення, оскільки занурює студентів у контекст майбутньої професії. Однак, його ефективність залежить від ґрунтовної підготовки викладача, адже потрібно не лише розробити або підібрати кейс, а й уміло фасилітувати дискусію.

Мозковий штурм – це колективна техніка, що сприяє вільній генерації ідей без попередньої критики. Метою є отримання якомога більшої кількості нестандартних рішень. Цей метод стимулює креативне та латеральне мислення, а також розвиває навички швидкого мислення та вільної комунікації. Незважаючи на це, його ефективність може знижуватися, якщо учасники не дотримуються правил або в групі є домінантна особа.

Сутність методу ділових та рольових ігор полягає у моделюванні професійних ситуацій, де кожен учасник виконує певну роль. Ділові ігри імітують бізнес-процеси, тоді як рольові – соціальні чи професійні взаємодії. Головна перевага полягає у можливості відпрацювати навички ухвалення рішень в умовах, наближених до реальних, а також розвинути комунікативні та організаційні здібності. Вони також допомагають студентам краще зрозуміти чужу точку зору.

Кооперативне навчання – це робота в малих групах над спільним завданням, де успіх кожного залежить від успіху всієї команди. Цей метод формує навички командної роботи, взаємодопомоги та ефективної комунікації. Дослідження показують, що він значно підвищує академічну успішність та соціальні навички студентів.

Метод дебатів та дискусій є організованим обговоренням спірного питання, що вимагає від учасників підготовки аргументованої позиції. На відміну від звичайної дискусії, дебати мають чітку структуру. Він ефективно розвиває критичний аналіз інформації, навички публічних виступів та обґрунтування своєї думки. Це ідеальний інструмент для формування логічного мислення та навичок переконання.

Ефективність інтерактивних методів зростає, коли вони використовуються не ізольовано, а в комплексі. Наприклад, викладач може розпочати заняття з мозкового штурму, щоб згенерувати ідеї щодо вирішення проблеми, потім перейти до аналізу конкретного кейсу, а завершити заняття діловою грою, де студенти застосовують отримані рішення на практиці.

Інтерактивні методи вимагають від викладача ролі не лише джерела знань, а й фасилітатора – людини, яка організовує та спрямовує процес, створює сприятливе середовище для взаємодії та забезпечує зворотний зв'язок. Це вимагає від педагога високого рівня методичної майстерності та гнучкості.

Практико-орієнтовані методи є логічним і необхідним продовженням інтерактивних підходів. Їхня ключова мета – перетворити теоретичні знання, проаналізовані під час дискусій та кейс-стаді, на міцні професійні навички та компетентності. Ці методи створюють міст між академічною аудиторією та реальним робочим середовищем, забезпечуючи застосування знань через діяльність та досвід.

У сфері практико-орієнтованих методів особливе місце посідає проєктна діяльність, яка є тривалою, багатоетапною роботою над розв'язанням комплексної, реальної або високоімітованої проблеми. На відміну від звичайних завдань, проєкт вимагає інтеграції знань із декількох дисциплін і

завжди має відчутний кінцевий продукт, як-от бізнес-план, інженерна модель чи програмний додаток. Глибина впливу проєктної діяльності полягає в тому, що він розвиває автономність, навички планування, управління ресурсами, а також міждисциплінарне мислення. Студенти вчаться не лише знаходити відповіді, а й формулювати правильні запитання та працювати в умовах невизначеності. При цьому, проєктна діяльність може мати індивідуальні або групові варіації, що додатково формує навички розподілу ролей та відповідальності [15].

Наступним важливим елементом є використання тренажерів та симуляторів, що передбачає застосування високотехнологічних засобів, включно зі складними системами віртуальної та доповненої реальності (VR/AR), для моделювання професійних процесів. Глибина впливу цього методу критична, оскільки він дозволяє студентам відпрацьовувати складні, ризиковані або рідкісні ситуації без шкоди для людей чи обладнання. Так, майбутні авіадиспетчери відпрацьовують дії в умовах екстрених ситуацій, а медики – інвазивні процедури. Це формує процедурну пам'ять та здатність до швидкого і точного реагування під тиском. Ключова перевага симуляторів у тому, що вони забезпечують негайний, об'єктивний зворотний зв'язок, дозволяючи студенту вчитися на помилках, багаторазово їх виправляючи.

Кульмінацією практико-орієнтованого навчання є виробнича практика та стажування. Сутність цього методу полягає у безпосередньому зануренні студента в реальну професійну діяльність на підприємствах чи в установах під керівництвом досвідчених наставників. Глибина впливу тут максимальна: студенти не лише застосовують знання, але й засвоюють професійну етику, корпоративну культуру, вимоги до документації та ефективної комунікації в колективі. Практика допомагає сформувати реалістичне уявлення про майбутню роботу та сприяє формуванню адаптивності до робочого середовища.

Нарешті, лабораторні роботи та практикуми з елементами дослідження вимагають від студента не просто сліпого виконання інструкцій, а наукового підходу, експериментування та інтерпретації результатів. Глибина впливу цього

підходу полягає у розвитку навичок планування експерименту, роботи з обладнанням, збору та аналізу даних, що є основою для інноваційної та дослідницької діяльності у технічних чи природничих спеціальностях.

Ефективність підвищення освітніх результатів у професійній підготовці досягається не простим сумуванням, а саме синергією інтерактивних та практико-орієнтованих методів. Цей синергетичний ефект виникає завдяки тому, що їхнє поєднання створює цілісний, багатоетапний навчальний цикл, де результат спільного застосування значно переважає результат застосування кожного методу окремо. Інтеграція цих підходів забезпечує повний цикл навчання – від засвоєння теорії до її практичного втілення та глибокої рефлексії. Спочатку студенти на інтерактивному етапі через кейс-метод або мозковий штурм аналізують ситуацію та спільно генерують гіпотетичні рішення, осмислюючи теоретичні знання в контексті проблеми. Після цього відбувається перехід до практико-орієнтованого етапу, де за допомогою проєктної діяльності, використання симуляторів чи лабораторних практикумів ці рішення безпосередньо втілюються у дію. Саме тут формуються рутинні та складні технічні навички, оскільки студенти стикаються з реальними або високоімітованими обмеженнями професійної діяльності.

Саме таке послідовне занурення забезпечує стійку нейронну асоціацію між теоретичним знанням і практичним алгоритмом дій. Наприклад, обговорення етичних дилем (інтерактив) логічно передують їх відпрацюванню у безпечних сценаріях (симуляція). Таким чином усувається ключовий недолік традиційного навчання - відірваність академічних знань від реальної професійної практики. Цикл обов'язково завершується етапом колективної рефлексії, де критичний аналіз результатів засвоюється як колективний досвід. Взаємодоповнення методів гарантує, що студент не тільки знає що робити, але й розуміє як і чому це потрібно робити саме так. Це формує так звану "компетентність у дії" – здатність швидко адаптуватися до нових професійних викликів. Інтегрований підхід ефективно моделює динаміку сучасного робочого середовища, де рішення часто приймаються колегіально. Відповідно,

навички управління конфліктами та ефективної комунікації набуваються органічно, а не лише декларуються. Поєднання симуляцій та командної роботи значно знижує стрес при переході до реальної професійної діяльності. Ця методична синергія є фундаментом для виховання інноваційного та самодостатнього фахівця.

Такий інтегрований підхід забезпечує одночасний та гармонійний розвиток Hard Skills (професійних знань і навичок), наприклад, процедурної пам'яті під час симуляцій, та Soft Skills (гнучких навичок), зокрема критичного мислення і комунікації, які відточуються під час дебатів та кооперативного навчання. Завдяки послідовному переходу від аналізу до дії студент отримує не лише знання, а й досвід успішного застосування знань, що є найвищою формою освітнього результату.

У цій синергетичній моделі кардинально змінюється роль викладача: він стає фасилітатором, який не передає інформацію, а створює та організовує навчальне середовище, надає складні виклики (кейси та проєкти) та забезпечує якісний зворотний зв'язок, спрямовуючи студентів до самостійного пошуку рішень та глибокої рефлексії. Ключова практична рекомендація полягає у переході до надання студентам викликів, а не готових відповідей, формулюючи завдання як комплексні професійні проблеми. Це вимагає від педагога постійного стимулювання самостійного пошуку рішень, наприклад, через застосування кейс-методу одразу після вивчення теоретичного матеріалу, щоб змусити студентів самостійно знаходити інструменти для розв'язання проблеми. Не менш важливою є робота з груповою динамікою: під час кооперативного навчання викладач має забезпечувати регулярну ротацію ролей у команді, створюючи умови для вислуховування всіх думок та запобігаючи домінуванню окремих учасників.

Для досягнення максимального синергетичного ефекту необхідно створити повний, логічно зв'язаний навчальний цикл, який послідовно інтегрує ці методи. Кожен етап має мати чітку мету: після осмислення теорії за допомогою інтерактивних дебатів чи мозкового штурму відбувається перехід

до етапу проєктування рішень через ділові ігри та кооперативне навчання, де ідеї трансформуються у детальний план дій. Кульмінацією циклу є етап втілення (дія), де використовуються практико-орієнтовані методи: студенти виконують проєктну діяльність, застосовують симулятори (VR/AR) або проводять лабораторні практикуми. Важливою практичною настановою є те, що кожен теоретичний модуль має завершуватися міні-проєктом, кінцевим продуктом якого є не просто звіт, а відчутний результат (модель, програмний код чи стратегічний план).

Крім того, необхідно максимально використовувати технології для моделювання професійного середовища. Викладачу слід застосовувати імерсивні симуляції для відпрацювання складних або ризикованих процедур, що дозволяє формувати процедурну пам'ять у безпечних умовах. Важливою вимогою є використання digital case studies на онлайн-платформах, де студенти працюють з автентичними даними (фінансовими, маркетинговими) за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Ці інструменти також повинні надавати негайний, об'єктивний зворотний зв'язок, дозволяючи студенту миттєво коригувати помилки. Нарешті, слід тісно налагоджувати зв'язок із виробничим середовищем: виробничу практику слід розглядати як логічне продовження навчання, залучаючи менторів із галузі для спільного керівництва проєктами та організовуючи захист робіт у форматі презентації для потенційних роботодавців, що забезпечує максимальну актуальність та практичну цінність освітнього процесу.

Отже, така зміна ролі викладача є вирішальною для ефективного формування компетентностей, готових до вимог сучасного ринку праці. Це передбачає гнучкість, готовність до інновацій та постійне професійне зростання. Тільки так можна досягти найвищих освітніх результатів і підготувати фахівця, який готовий до викликів сучасного світу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших досліджень. Інтеграція інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання є ефективним інструментом для підвищення якості професійної підготовки

фахівців. Цей підхід сприяє розвитку ключових компетентностей: критичного мислення, навичок розв'язання проблем, комунікативних здібностей та роботи в команді. Підвищенню мотивації здобувачів освіти: активна участь у процесі навчання робить його більш цікавим та змістовним. Зменшенню розриву між теорією і практикою: студенти отримують досвід застосування знань у ситуаціях, максимально наближених до реальної професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою конкретних методик інтеграції для різних спеціальностей, вивченням впливу технологій на цей процес (наприклад, використання віртуальної та доповненої реальності для симуляцій), а також дослідженням довгострокового впливу такого навчання на кар'єрний успіх випускників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студ., аспірантів та молодих викл. вузів. Київ : Либідь, 1998. 557 с.
2. Буров О. Ю., Пінчук О. П., Литвинова С. Г. Імерсивні технології та цифрове навчання: вплив, можливості та пом'якшення ризику. Цифрова трансформація відкритих науково-освітніх середовищ. 2024. С. 35–53. ІЦО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744025>
3. Гевко І. Використання сучасних інформаційних технологій у навчанні студентів вищого навчального закладу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2018. Вип. 62. С. 46–50.
4. Коваленко О. В. Інтерактивні технології навчання. Харків : Основа, 2018.
5. Педагогіка: енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Юрінком Інтер, 2016.
6. Ничкало Н. Г. Педагогічні інновації в професійній освіті. Київ : Слово, 2012.
7. Осадча К. П., Крашеніннік І. А. Формування цифрових навичок у здобувачів професійної освіти: зарубіжні освітні практики. Інноваційна педагогіка. Випуск 68. Том 2., 2024. С. 110–113. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.22>
8. Семиченко В. А. Проблеми формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Київ : Либідь, 2001.
9. Сисоєва С. О. Теорія і практика інтерактивного навчання в сучасній школі. Київ : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2006.
10. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В. Формування інформаційної культури фахівців – важлива умова інноваційного розвитку освіти. Інноваційні технології ХХІ століття : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький : Вид-во МАУП, 2024. Вип. 9. С. 54–63.

11. Столярченко Ол. В., Столярченко Ок. В. Сучасні інформаційно-комунікативні технології в управлінській діяльності керівників ЗВО. Актуальні питання підготовки фахівців: реалії та перспективи : матер. міжнар. дистанційної наук.-метод. конференції, 20 березня 2024 р. / ред. кол.: Т. С. Прокопенко та ін. Харків : Фаховий коледж НФаУ, 2024. С. 33–40.
12. Johnson R. T., Johnson D. W. Cooperation and competition: Theory and research. Edina, MN : Interaction Book Co., 2009.
13. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge, 2009.
14. Martynets L., Stepanchenko N., Ustymenko-Kosorich O., Yashchuk S., Yelisieieva I., Groshovenko O., Torichnyi O., Zharovska O., Kademiya M., Buchatska S., Matsuk L., Stoliarenko O., Stoliarenko O., Zarichna O. Developing Business Skills in High School Students Using Project Activities. Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 2020. Vol. 12, No. 4. P. 222–239. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4>. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2704/2620>.
15. Stoliarenko H., Stoliarenko O. The Project Activity of an Educator and its Role in the Formation of Moral Culture of Young People. Dyskursy o kulturze (Discourses on Culture). Łódź : Społeczna Academia Nauk, 2017. № 7. P. 51–67. ISSN 2450-0402. URL: <http://dyskursy.san.edu.pl/docs/dyskursy7.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2025

Oksana STOLIARENKO, Olena STOLIARENKO, Olha PINAEVA.
Integration of interactive and practice-oriented learning methods as a means of enhancing educational outcomes in professional training of specialists

This paper investigates the theoretical foundation and practical efficacy of integrating interactive and practice-oriented learning methods to significantly enhance educational outcomes in higher professional training. The study addresses the critical gap between traditional academic delivery and the evolving demands of the labour market, which necessitates not only discipline-specific knowledge (Hard Skills) but also advanced Soft Skills, including critical thinking, complex problem-solving, and communication.

The primary goal is the theoretical substantiation and subsequent development of methodological recommendations for implementing this integrated approach. The methodology is based on a systemic approach, combining theoretical analysis of pedagogical literature with empirical methods, such as observation and analysis of educational results.

The research demonstrates that the highest educational results are achieved through the synergistic application of these methods. Interactive techniques – like Case Studies and Collaborative Learning – are essential for problem analysis and knowledge acquisition, while practice-oriented methods –including Project-Based Learning (PBL), high-fidelity Simulations (VR/AR), and Internships – ensure the application of theory and the development of procedural memory. This integration

establishes a complete learning cycle (analysis – action – reflection) that effectively eliminates the detachment of academic knowledge from professional realities. Crucially, the approach fosters "competence in action" and promotes swift adaptation to new professional challenges. The role of the educator fundamentally shifts to that of a facilitator, responsible for curating the learning environment and providing quality feedback.

The Conclusion asserts that this integrated methodology is a decisive factor for producing high-quality specialists, fully prepared for the dynamic requirements of the modern labour market. Further research should focus on developing specific integration models tailored to various professional disciplines and examining the long-term impact of technology use on career trajectories.

Keywords: *interactive methods, practice-oriented learning, professional training, educational outcomes, synergy, competencies, facilitation.*

REFERENCES

1. Aleksiuk, A. M. (1998). Pedahohika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriiia. Teoriiia: Pidruchnyk [Pedagogy of higher education in Ukraine. History. Theory: Textbook]. Lybid [in Ukrainian].
2. Burov, O. Yu., Pinchuk, O. P., & Lytvynova, S. H. (2024). Imersyivni tekhnolohii ta tsyfrove navchannia: vplyv, mozhlyvosti ta pomiakshannia ryzyku [Immersive technologies and digital learning: influence, opportunities and risk mitigation]. Tsyfrova transformatsiia vidkrytykh naukovykh osvitynykh seredovysch, 35–53. ITsO NAPN Ukrainy. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744025> [in Ukrainian].
3. Hevko, I. (2018). Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u navchanni studentiv vyshchoho navchalnoho zakladu [The use of modern information technologies in teaching students of higher educational institutions]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova, (62), 46–50 [in Ukrainian].
4. Kovalenko, O. V. (2018). Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Interactive learning technologies]. Osnova
5. Kremen, V. H. (Ed.). (2016). Pedahohika: Entsyklopedychnyi slovnyk [Pedagogy: Encyclopedic dictionary]. Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. Nychkalo, N. H. (2012). Pedahohichni innovatsii v profesiinii osviti [Pedagogical innovations in professional education]. Slovo [in Ukrainian].
7. Osadcha, K. P., & Krasheninnik, I. A. (2024). Formuvannia tsyfrovyykh navychok u zdobuvachiv profesiinoi osvity: zarubizhni osvitni praktyky [Formation of digital skills in vocational education applicants: foreign educational practices]. Innovatsiina pedahohika, 68(2), 110–113. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.22> [in Ukrainian].
8. Semychenko, V. A. (2001). Problemy formuvannia profesiinykh kompetentnostei maibutnikh fakhivtsiv [Problems of formation of professional competencies of future specialists]. Lybid [in Ukrainian].

9. Sysoieva, S. O. (2006). Teoriia i praktyka interaktyvnoho navchannia v suchasni shkoli [Theory and practice of interactive learning in modern school]. KMPU imeni B. D. Hrinchenka [in Ukrainian].
10. Stoliarenko, Ol. V., & Stoliarenko, Ok. V. (2024). Formuvannia informatsiinoi kultury fakhivtsiv – vazhlyva umova innovatsiinoho rozvytku osvity [Formation of information culture of specialists is an important condition for innovative development of education]. In L. H. Bilyi (Ed.), Innovatsiini tekhnolohii XXI stolittia (Issue 9, pp. 54–63). Vyd-vo MAUP [in Ukrainian].
11. Stoliarenko, Ol. V., & Stoliarenko, Ok. V. (2024). Suchasni informatsiino-komunikatyvni tekhnolohii v upravlinskii diialnosti kerivnykiv ZVO [Modern information and communication technologies in the management activities of HEI leaders]. Aktualni pytannia pidhotovky fakhivtsiv: realii ta perspektyvy: Proceedings of the International Scientific and Methodological Conference (pp. 33–40). Fakhovyi koledzh NFaU [in Ukrainian].
12. Johnson, R. T., & Johnson, D. W. (2009). Cooperation and competition: Theory and research. Interaction Book Co. [in English].
13. Hattie, J. (2009). Visible Learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. Routledge [in English].
14. Martynets, L., Stepanchenko, N., Ustymenko-Kosorich, O., Yashchuk, S., Yelisieieva, I., Groshovenko, O., Torichnyi, O., Zharovska, O., Kademiya, M., Buchatska, S., Matsuk, L., Stoliarenko, O., Stoliarenko, O., & Zarichna, O. (2020). Developing Business Skills in High School Students Using Project Activities. Revista Românească pentru Educație Multidimensională, 12(4), 222–239. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4> [in English].
15. Stoliarenko, H., & Stoliarenko, O. (2017). The Project Activity of an Educator and its Role in the Formation of Moral Culture of Young People. Dyskursy o kulturze (Discourses on Culture), (7), 51–67. <http://dyskursy.san.edu.pl/docs/dyskursy7.pdf> [in English].